Наталия Осадчая

Повышение квалификации в украинознавческой парадигме: штрихи к истории

Аннотация. *В статье рассматриваются методические разработки и воссоздается хронология участия сотрудников отдела языка в проведении курсов повышения квалификации по украинознавству со времени основания ННИИУВИ.*

Сделан вывод о целесообразности и эффективности организации и проведения ННИИУВИ курсов повышения квалификации по украинознавству для работников сферы образования. Автор утверждает, что курсы содействуют усилению роли и места украинознавства как учебной дисциплины в отечественном учебно-воспитательном процессе, повышают профессиональный и квалификационный уровень слушателей.

Установлено, что научно-методические разработки Института украинознавства стали основой для преподавания на курсах повышения квалификации работников сферы образования, ознакомления слушателей курсов с системой научных интегративных знаний об Украине, мировом украинстве как целостности, как геополитической реальности.

Ключевые слова: *украинознавство, повышение квалификации, курсы, программа.*

Natalia Osadcha

Advanced training in Ukrainian studies paradigm: strokes to the history

Annotation. *The article offers review of methodological elaborations and chronology recreation of language department staff participation in holding of Ukrainian studies advanced training courses since the foundation of NRIUSWH.*

Conclusion is made about organization expediency and efficiency and holding in NRIUSWH Ukrainian studies advanced training courses for education branch workers. The author proves that courses facilitate strengthening of Ukrainian studies role and place as an educational discipline in native curriculum process and increase professional and qualification level of listeners.

It is established that Ukrainian studies institute's methodological work have become the base for tuition during the advanced training courses for education branch workers, listeners familiarization with the system of scientific and integrative knowledge about Ukraine, world Ukrainians and continuum as a geopolitical reality.

Key words: *Ukrainian studies, advanced training, courses, program.*

КОГНІТИВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НЕОФІЦІЙНОГО НАЙМЕНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ШКОЛЯРА (НА МАТЕРІАЛІ ОПИТУВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Адріана ЧУЧВАРА
аспірантка кафедри загального мовознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка

Анотація. *У статті розкрито мовну компетенцію школяра, його знання про світ та людину за допомогою теорії мовної особистості. Для аналізу використано результати письмового опитування учнів 227 загальноосвітніх навчальних закладів десяти районів Львівської області (за 2007–2012 рр.), зокрема репрезентативну вибірку. Джерельною базою дослідження стали прізвиська (1528 одиниць), зафіксовані у питальниках респондентів, які навчаються в сільських школах регіону. Встановлено зв'язок прізвиськ з літературною мовою, просторіччям, жаргонною, діалектною лексикою та вульгаризмами. Розглянуто вплив російської і англійської мов на формування неофіційних найменувань. Розкрито семантику твірних основ індивідуальних прізвиськ, виділено мотиваційні групи назв.*

Ключові слова: *прізвисько, мовна особистість, мовна компетенція, знання про світ, знання про людину.*

Співвідношення офіційних та неофіційних антропонімоформул номінації, етимологію, походження, словотвірну структуру, семантику твірних основ прізвиськ, мотиваційні, функціональні, граматичні особливості неофіційного антропонімікону вже розглянуто у працях дослідників. Однак когнітивні чинники формування антропонімікону все ще мало досліджені. Завдання статті – розкрити мовну компетенцію та знання школяра, які стали підґрунтям для творення імен. Теоретичною базою для аналізу проблеми послужила теорія мовної особистості.

Під мовною особистістю дослідники розуміють мовні здібності індивіда, зумовлені історичними, національно-культурними, соціальними, психологічними чинниками, які виявлені у здатності сприймати та творити тексти, що слугують засобом досягнення певних цілей [*4*, 30]. Мовну особистість школяра найчастіше розглядають у зв'язку з розвитком концепції когнітивної методики навчання української мови [*12*, 5–9], впровадженням пізнавально-стильових підходів до вибору методів навчання мови [*10*, 64–69], застосуванням інтерактивних методів на уроках

української мови [*18*, 50–57].Саме методика навчання рідної мови потребує переосмислення змісту, форм, методів і засобів навчання, визначення суб'єктів навчального процесу та їх взаємодії з метою вдосконалення технології навчання рідної мови [*13*, 58]. Лінгводидактичною проблемою залишається й аксіологічний аспект формування мовної особистості, що розкриває її ціннісно-оцінні орієнтації у виборі мови спілкування [*11*, 3]. У структурі мовної особистості виділяють вербально-семантичний, лінгвокогнітивний та мотиваційний рівні [*7*, 36–56], у статті розглянемо лише перші два.

Матеріалом для аналізу стали прізвиська, зібрані у 227 загальноосвітніх школах Львівської області, зокрема у Бродівському, Буському, Городоцькому, Жовтанському, Золочівському, Кам'янсько-Бузькому, Пустомитівському, Радехівському, Сокальському та Яворівському районах (за 2007–2012 рр.). Квотну репрезентативну вибірку створено з урахуванням такої соціально-демографічної характеристики респондентів, як тип населеного пункту за постійним місцем проживання. Дані про генеральну сукупність (а це кількість загальноосвітніх шкіл у десяти районах Львівської області) взято зі «Статистичного щорічника» [*19*, 223]. З усієї кількості загальноосвітніх шкіл (227, або 100%) сільські, міські та містечкові школи в десяти районах Львівської області становлять 70,48%, 21,15% та 8,37%. Ці ж пропорції витримуємо й у вибірковій сукупності. Відповідно до прийнятого об'єму вибірки – 2400 респондентів – опитано 70,48% респондентів сільських (а це 1692 учні), 21,15% (508 учнів) міських та 8,37% (200 учнів) містечкових шкіл. У питальниках учнів із сільських шкіл регіону засвідчено 1528 найменувань, із них 687 одиниць – це відонімні, 841 – відапелятивні прізвиська.

Мовна компетенція школяра і творення прізвиськ

Мовну компетенцію (знання мови) дослідники розглядають як власне лінгвістичний рівень володіння граматичною і словниковою сторонами мови [*6*, 262]. Лінгвістичний аспект мовної компетенції передбачає вивчення відповідності створюваних мовцем текстів нормам сучасного розмовно-літературного мовлення (діалектним нормам, просторіччю тощо), багатству мовних ресурсів та ін.[*23*, 12].

Мовну компетенцію школяра розкриває відповідність вписаних у анкети неофіційних імен літературній мові та нелітературним формам. Абсолютну більшість проаналізованих відапелятивних прізвиськ (а це 43,45% імен) становлять назви, що відповідають нормам української літературної мови. Наприклад: *Борсук**, *Відважна*, *Гімнастка*, *Грибочок*, *Єнот*, *Жирафа*, *Карась*, *Кекс*, *Лисий*, *Монах*, *Пудель*, *Рибка*, *Сирник*, *Тичка*, *Циган*, *Чудо*, *Шалений*, *Щур* та ін.

Про зв'язок з розмовним варіантом української літературної мови засвідчило15,23% назв: *Баняк*, *Болгарка*, *Бомжик*, *Зубрило*, *Кривуля*, *Пончик*, *Рижий* та ін.

Зв'язок із просторіччям ілюструє 8,97% імен. Зафіксовано відхилення від фонетичних норм літературної мови: *Батерейка* (замість батарейка), *Жирафа* (жирафа), *Заяць* (заєць), *Лемончик* (лимон), *Скунз* (скунс), *Спорцмен* (спортсмен), *Стюарт* (стюард), *Пудиль* (пудель), *Хобут* (хобот), *Чубурек* (чебурек). Знаходимо порушення і морфологічних норм: *Макарон* (нормативна форма – множинний іменник *макарони*), *Молдаван* (Н. в. однини *молдаванин*), *Ока* (у формі множини *очі*), *Три метра* (нормативна форма *три метри*), *Чіпс* (множинний іменник *чіпси*), *Штахета* (нормативна форма чоловічого роду *штахет*)та ін.

Зібраний матеріал засвідчив про зв'язок 8,03% прізвиськ із такими *жаргонними словами*, як: *Бодун*, *Ботанік*, *Галіма*, *Гопнік*, *Заучка*, *Зек*, *Качок*, *Лох*, *Наркоша*, *Руля*, *Фраєр*, *Хавчик*, *Чикушка*, *Шістка*, *Шнобель* та ін.

Прізвиська, зафіксовані в анкетах учнів із сільських шкіл регіону, зазнають впливу діалектного мовлення (9,21% одиниць). Функціонуючи на території південно-західних областей України, імена закономірно ілюструють ознаки говірок південно-західного наріччя української мови, зокрема наддністрянського, надсянського (галицько-буковинська група діалектів) та волинського говорів (волинсько-подільська група діалектів).

Так, впливи фонетичних норм *наддністрянського говору* позначилися на ознаках прізвиськ: *Кальош* – калоші, калоша (с. Желдець Кам'янсько-Бузького району), *Синий* – синій (с. Хлівчани Сокальського району). Лексичні норми наддністрянського говору зумовили появу назв: *Бузько* – лелека (с. Заверещиця Городоцького району), *Бузьок* – лелека (с. Желдець Кам'янсько-Бузького району, с. Ременів Кам'янсько-Бузького району), *Вредна* – капосна (с. Муроване Пустомитівського району), *Зупа* – юшка (с. Керниця Городоцького району), *Пательня* – сковорода (с. Муроване Пустомитівського району) та ін.

Впливи фонетичних норм *надсянського говору* позначилися на ознаках прізвиськ: *Вогірок* – огірок (с. Завадів Яворівського району), *Жолодь* – жолудь (с. Смолин Яворівського району), *Пахньонца* – та, що гарно пахне (с. Глиниці Яворівського району), *Фільозоф* – філософ (с. Наконечне Яворівського району), *Япко* – яблуко (с. Нагачів Яворівського району) та ін.

Про вплив фонетичних норм *волинського говору* свідчать назви: *Гиндик* – індик (с. Березівка Радехівського району, с. Білий Камінь Золочівського району), *Пуричка* – порічка (с. Березівка Радехівського району), *Фасоля* – квасоля (с. Стенятин Сокальського району). Лексичні норми волинського говору зумовили появу назв: *Варгатий* – губатий (с. Білий Камінь Золочівського району), *Вуйко* – дядько з боку матері (с. Варяж Сокальського району) та ін.

Небагато прізвиськ (1,89%) засвідчує, що представники соціогрупи «сільський школяр» уживають лайливі слова, вирази, не прийнятні в літературній мові.

Вплив норм російської мови підтверджують10,39% імен: *Бєлий* (замість білий), *Бландінка* (блондинка), *Вишибало* (викидайло), *Дикар* (дикун), *Кєпка* (кепка), *Крот* (кріт), *Кубік* (кубик), *Мєлкий* (дрібний), *Папугай* (папуга), *Паровоз* (паровоз), *Полосатік* (смугач), *Сємка* (насіння) та ін.

Вплив норм англійської мови ілюструє 2,83% назв: *Бейба* (від *англ*. baby), *Смайлик* (*англ*. smile), *Boss* (*англ*. бос), *Electronic* (*англ*. електронний), *FM* (від *англ*. frequency modulation (radio signal)), *Sms-ка* (від *англ*. short message service) та ін.

* Прізвиська подаємо відповідно до особливостей слововживання та орфографії в анкетах опитаних.

Знання школяра і творення прізвиськ

Щоденна діяльність людини пов'язана з когнітивними процесами, у ході яких вона переробляє інформацію, що надходить до неї з різних джерел, пізнає, сприймає навколишній світ, здобуває про нього знання, набуває нового важливого досвіду [*2*, 226]. Знання є результатом предметного та внутрішнього рефлексивного досвіду людини [*15*, 229]; це особлива форма духовного засвоєння результатів пізнання (процесу відтворення дійсності), яка характеризується усвідомленням їх істинності [*9*, 228–229]. Немовні знання називають енциклопедичними або прагматичними, або знаннями про світ [*15*, 229].

Творення прізвиська розпочинається в мислительній діяльності, а завершується вербалізацією засобами мови. Процес творення вербального образу передбачає формування асоціацій та аналогій між зовнішньою інформацією та набутим досвідом творця індивідуального імені, залучення ним відомих знань у новому застосуванні, що характеризує поетапне здійснення мислительних операцій, у ході яких візуальний образ перетворюється на словесний [*20*, 59–70]. Особистість номінатора відіграє важливу роль в акті прізвиськової номінації, адже створюючи прізвисько, наповнюючи його значенням, він не просто пізнає й оцінює суб'єкт (іншу людину) навколишньої дійсності, але й вербалізує свій когнітивний досвід з метою його передачі адресату за допомогою готових чи створених заново мовних одиниць [*1*, 7]. Постаючи як текст, прізвисько ілюструє роботу мовної свідомості щодо сприйняття дійсності – предметної та індивідуалізованої в конкретних суб'єктах.

Мотиваційні тексти, вписані в питальники респондентами, вважатимемо стимулами, а прізвиська – реакціями на них. Зібраний ілюстративний матеріал дав можливість насамперед виокремити відапелятивні та відонімні назви, що через твірні основи відображають **знання школяра про світ** як знання:

– флори і фауни (*Бадиль*, *Гарбуз*, *Гриб*, *Ромашка*, *Трояндочка*, *Фасоля*; *Баран*, *Борсук*, *Зайчик*, *Кабан*, *Лисиця*, *Папугай* та ін.);

– предметів, з якими контактує людина (*Баняк*, *Глобус*, *Гудзик*, *Кардан*, *Пательня*, *Скрипка*, *Стакан*, *Тичка*, *Шланг*, *Шприха* та ін.);

– кулінарних виробів, продуктів харчування, продовольчих товарів (*Булочка*, *Гамбургер*, *Кекс*, *Коржик*, *Налисник*, *Пончик*, *Пундик*, *Сало*, *Фрукт*, *Чикуха*; *Ключик* (цукерки), *Кузя* (цукерки), *Мівіна* (вермішель), *Мілка* (шоколад, цукерки), *Растішка* (йогурт для дітей) та ін.);

– будови тіла (*Ока*, *Шнобель*, *Щелепа* та ін.);

– природних об'єктів (*Гора*, *Горбочок*);

– різних професій, роду занять(*Електрик*, *Клоун*, *Ксьондз*, *Матрос*, *Механік*, *Митник*, *Писар*, *Пожарнік*, *Поштар*, *Художник* та ін.);

– етнічного розмаїття світу (*Гуцул*, *Єврей*, *Китаєць*, *Німець*, *Циган*, *Чукча* тощо);

– становища, місця людини в суспільстві, зокрема в соціальному, професійному середовищі (*Баронеса*, *Капітан*, *Король*, *Отець*, *Прапар*, *Принцеса*, *Професор* та ін.);

– надприродних істот (*Ангел*, *Ангелочок*);

– відомих у колективі однолітків людей (*Гагарін*, *Гоголь*, *Кобзон*, *Махно*, *Піфагор*, *Путін*, *Пушкін*, *Сократ*, *Соломон*, *Елвіс*, *Дантес*, *Шакіра*, *Роналдо*, *Шева*, *Шумахер)*;

– дійових осіб кінофільмів (*Бетмен*, *Карамеліта*, *Пчєла*, *Термінатор*, *Шурік*, *Штірліц*) та мультфільмів (*Капітошка*, *Карлсон*, *Льолік*, *Папай*, *Чубурашка*, *Шрек*);

– героїв художніх творів (як *Квазімодо* (герой роману «Собор Паризької Богоматері» В. Гюго) чи *Ромео* (герой трагедії «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра));

– різних територій, географічних об'єктів. Наприклад, прізвисько від власної назви поселення (*Гаївська* (с. Гаї Бродівського району Львівської області) чи від назви річки (*Амазьона* (р. Амазонка));

– сфери Інтернету. Так, назва американської корпорації, яка займається розробкою пошукового інтернет-сервісу, – *Google* – виступає засобом номінації тямущої людини.

Відомо, номінацію зумовлює певний мотиваційний чинник. Тобто мотив номінації – екстралінгвальна причина вибору чи створення конкретної власної назви для певного об'єкта [*17*, 124]; понятійний чи асоціативний блок лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації, закріпленої в індивідуальному чи колективному знанні про світ, традиції, досвід, на чому ґрунтується вибір ознаки, покладеної в основу найменування [*21*, 6]. Проблема ж визначення мотиву номінації пов'язана з тим, що власні назви існують у ментальному лексиконі у вигляді концептів, які не зазнають повної вербалізації в актах комунікації, усних чи писемних текстах [*8*, 24–26]. Однак мотиваційні тексти, вписані в питальники респондентами, дають можливість диференціювати найменування у групи назв, що розкривають:

– поведінку, розумові здібності, вчинки, звички, дії школярів, що виступають об'єктом оцінки однокласників відповідно до прийнятих у колективі норм та правил (35,47% імен).Так, на позначення розумної, мудрої людини школярі часто вписують прізвисько *Сова*. Відомо, що *сова* символізує мудрість, потаємні знання. У літературі *сову* іноді ототожнюють із мудрою людиною [*5*, 558–559,*14*, 121]. Порівняймо назву на позначення нерозумної, обмеженої людини: прізвисько *Баран*, присвоєне носієві, інтелектуальні здібності якого вказують на розумову обмеженість, тупість. Адже тварина виступає уособленням глупоти й упертості [*5*, 26,*14*, 11]. На позначення працьовитої людини, яка сумлінно ставиться до роботи, школярі використали метонімічні назви *Мотика* та діал. *Мутика* (пор. «найдавніше ручне знаряддя для обробки ґрунту під посів у вигляді палиці, звичайно з кам'яним або металевим клинком» [*16*, IV, 810]);

– колір волосся, зріст, пропорції різних частин тіла, фізичну силу, особливості в одязі, вродливість, манеру ходи тощо (32,20% назв). Реакцією на мотиваційний текст-стимул «*висока людина*» є прізвисько *Фасоля*, пор. діал. *фасоля* – квасоля [*16*, X, 567]. В основі стислого тексту прізвиська інформація про тичну фасолю, пор. діал. *тична фасолі* – «тичкова квасоля, яка росте, в'ючись по тичці» [*16*, X,135, *22*, 253]. Реакцією на мотиваційний стимул «*повна людина*» є неофіційне найменування *Корова*, похідне від апелятива, що переносно зневажливо позначає незграбну, товсту жінку [*16*, IV, 295];

– різні прикмети індивідів (13,29% полімотиваційних одиниць). Записано приклади назв, причиною виникнення яких є зовнішні ознаки (ім'я *Грибочок* мотивоване не лише низьким зростом школяра, але й особливою формою

його зачіски; прізвисько *Шприха* вказує на високу та худу людину), зовнішні та внутрішні риси (ім'я *Джамала* (а це вокал-псевдонім української джазової та оперної співачки) вказує на того, хто гарно співає та має зачіску, як у співачки) тощо;

– рід діяльності школярів (6,40% прізвиськ). Імена *Спорцмен*, *Футбальор*, *Хутбальор* позначають того, хто займається спортом, грає у футбол; *Космонавт*, *Гагарін* – відвідує ракетомодельний гурток; *Карась*, *Щука* – плаває. А для номінації людини, яка має гарний голос, володіє мистецтвом співу, використовують метафоричні назви птахів. Зафіксована загальна родова назва *Пташка* та видова, на позначення птаха родини горобиних, самець якого чудово співає, – *Соловейко*. Відомо, що соловей символізує досконалість співу [*5*, 560–561];

– особливості мовлення учнів (4,15% імен). Так, причиною появи назв стали балакучість денотатів (*Балаболка*, *Джміль*), неправильна вимова звуків (*Макайон*, *Мася*), особливості голосу (*Криклива*, *Пікалка*, *Скрипка*). Виявлено, що прізвиська характеризують найменованих і за мовою, якою вони спілкуються (див. назви *Чурок*, *Маскаль* на позначення носіїв, що вживають багато російських слів), а імена *Матюкун*, *Матюкливий* ідентифікують школярів, які використовують нецензурні слова;

– вчинки, пригоди із життя денотатів (3,16% одиниць). Наводимо приклади найменувань із антропонімікону школярів: *Путін* – «на перший дзвінок прийшов у костюмі», *Мінейко* – «колись знайшов міну», *Продюсер* – «зняв відеофільм, кліп», *Пожарник* – «спалив скирту соломи»тощо. Значна частина прізвиськ, отримавши дефініцію «випадок із життя», не містить повної інформації про мотиви появи оніма;

– місце найменованих у колективі (2,33% прізвиськ).У межах цієї групи назв виокремлюємо найменування, що вказують на матеріальний статус носія (*Бідний*, *Єврик*, *Куркуль*). Зафіксоване прізвисько, яке підкреслює релігійні переконання денотата, див. ім'я *Штунда* (пор. «баптистська секта, що виникла в Росії в середині XIX ст.»; «те саме, що штундист, штундистка» [*16*, XI, 549]);

– місцезнаходження житла школярів (1,99% імен). Див. найменування: *Білка*, *Білочка* – живе біля лісу, *Дамба* – поблизу дамби та ін.

Отже, прізвиська опосередковано відображають **знання школяра про людину**.

Розглянувши когнітивні чинники формування неофіційного найменування сільського школяра, можна зробити такі висновки.

Мовна компетенція школяра відображає зв'язок прізвиськ з літературною мовою та нелітературними формами. Так, прізвиська, що відповідають літературним нормам, становлять більшість у мовленні сільського школяра (43,45%). Назви, що відповідають формам розмовної мови, менше впливають на формування прізвиськ учнів (15,23%). Зафіксовано значний відсоток неофіційних імен, що виявляють зв'язок із нормами російської мови (10,39%), сформовані під впливом форм діалектної мови (9,21%). Імена виявляють зв'язок із просторіччям (8,97%), жаргоном (8,03%). Засвідчено незначну кількість назв, позначених впливом норм англійської мови (2,83%), зв'язком із вульгаризмами (1,89%).

Знання про світ визначають репертуар засобів неофіційної номінації. Так, прізвиська розкривають знання школярем флори і фауни, світу предметів, продовольчих товарів, будови тіла, природних явищ, різних професій, етнічного розмаїття світу, надприродних істот тощо. Онімна лексика вказує на зацікавлення учнів, розкриває їхнє вміння поєднувати знання про відомих людей – співаків, спортсменів, політиків – із конкретними рисами денотатів.

У стислій номінативній одиниці поєднуються не лише знання про світ (як власний досвід), але й знання про людину (носія прізвиська). Найчастіше назви розкривають знання про поведінку, розумові здібності, вчинки, звички, дії школяра, колір його волосся, зріст, пропорції різних частин тіла, фізичну силу, особливості в одязі, вродливість, манеру ходи. Зафіксовано полімотиваційні назви та імена, що підкреслюють рід діяльності денотата, особливості його мовлення, вчинки, пригоди із життя, місце в колективі, місцезнаходження житла тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк О. Про два підходи до вивчення семантики прізвиська // Філологічні трактати. – 2010. – Т. 2. –№ 2.– С. 5–12.

2. Антонюк О. Репрезентація концепту «чоловік» у прізвиськовій номінації (на матеріалі антропонімії Донеччини) // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 23. – С. 226–231.

3. Бевзенко С. Українська діалектологія: навч. посіб. – К.: Вища школа, 1980. – С. 208–230.

4. Гнатюк Л. П. Мовний феномен Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції: монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 446 с.

5. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.

6. Жеребило Т.В. Термины и понятия лингвистики: Общее языкознание. Социолингвистика: словарь-справочник. – Назрань: ООО «Пилигрим», 2011. – 280 с.

7. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. – 7-е изд. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.

8. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика: навч. посіб. – Одеса: Фенікс, 2010. – 158 с.

9. Кримський С. Знання // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 228–229.

10. Кучерук О. Формування мовної особистості: від пізнавальних стилів до методів навчання// Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 22 (209). – Ч. II. – С. 64–69.

11. Мацько Л. Аспекти мовної особистості у проспекції педагогічного дискурсу // Дивослово. – 2006. – № 7. – С. 2–4.

12. Пентилюк М., Нікітіна А., Горошкіна О. Концепція когнітивної методики навчання української мови // Дивослово. – 2004. – № 8. – С. 5–9.

13. Пентилюк М. І. Формування мовної особистості учня – важлива проблема сучасної лінгводидактики// Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: зб. ст. – К.: Ленвіт, 2011. – С. 57–63.

14. Потапенко О. І. Словник символів / О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко, Г. І. Потапенко, В. В. Куйбіда, В. П. Коцур. – К.: Редакція часопису «Народознавство», 1997. – 156 с.

15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

16. Словник української мови: У XI т./ [за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наук. думка, 1970–1980.

17. Словник української ономастичної термінології / Уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. – Харків: Ранок- НТ, 2012. – 256 с.

18. Солодюк Н. В. Психолінгвістичні особливості підготовки старшокласників до інтерактивної діяльності// Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 15 (226). – Ч. III.– С. 50–57.

19. Статистичний щорічник Львівської області за 2009 рік. Частина II / За ред. С. О. Матковського. – Львів, 2010. – 277 с.

20. Фєдотова Н. М. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма: Дис. ... канд. філол. наук. – Харків, 2008. – 208 с.

21. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі сучасної української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів): Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Харків, 2002. – 17 с.

22. Шило Г. Наддністрянський реґіональний словник. – Львів, 2008. – 288 с.

23. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму: монографія. – К.: Київський державний лінгвістичний університет, 2000. – 283 с.

Адриана Чучвара

Когнитивные факторы формирования неофициального именования деревенского школьника (на материале опроса учащихся общеобразовательных школ Львовской области)

Аннотация. *В статье раскрыта языковая компетенция школьника, его знания о мире и человеке с помощью теории языковой личности. Для анализа использованы результаты письменного опроса учащихся 227 общеобразовательных учебных заведений десяти районов Львовской области (за 2007–2012 гг.), в частности репрезентативная выборка. Источниковой базой исследования послужили прозвища (1528 единиц), зафиксированные в опросниках респондентов, обучающихся в деревенских школах региона. Установлена связь прозвищ с литературным языком, просторечием, жаргонной, диалектной лексикой и вульгаризмами. Рассмотрено влияние русского и английского языков на формирование неофициальных наименований. Раскрыта семантика образующих основ индивидуальных прозвищ, выделены мотивационные группы названий.*

Ключевые слова: *прозвище, языковая личность, языковая компетенция, знания о мире, знания о человеке.*

Adriana Chuchvara

Unofficial village pupil names cognitive factors formation (on the materials of Lviv region general education schoolchildren questioning)

Annotation. *The article reveals pupil's language competence, his knowledge about world and human with the help of language identity theory. Results of written questioning of 227 Lviv region general education schoolchildren are used for the analysis (during 2007–2012), in particular – representative selection. Source base for the research became nicknames (1528 units), recorded in respondent's questionnaires that study in village schools of the region. Connection between nicknames and literature language, colloquialism, slang, dialectal vocabulary and vulgarisms is determined. Influence of Russian and English language onto formation of unofficial names is revealed so as semantic of individual nicknames' forming basis, motivational name groups are distinguished.*

Key words: *nickname, language identity, language competence, knowledge about the world, knowledge about human.*

Важливим механізмом, що забезпечує набуття знань впродовж усього життя всіма учасниками суспільно-економічних процесів, є концепція безперервної освіти. Для вдосконалення підготовки фахівців практично в усіх сферах господарювання найефективніше використовувати системи безперервного навчання і підвищення кваліфікації.

Сучасна українська освіта має бути засобом збереження української традиційної народної культури і національної ідентичності українців. У цьому контексті важливу роль відіграє викладання українознавства на курсах підвищення кваліфікації працівників галузі освіти.

Перший в Україні українознавчий науково-освітній центр був створений у 1988 р. тодішнім деканом філологічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка професором П. Кононенком. Центр українознавства функціонував при філологічному факультеті, діяльність його була пов'язана безпосередньо із розробленням та дослідженням як питань суспільного характеру, так і вирішенням практичних завдань творення національної науки, освіти, виховання та державотворення.

Українознавство як інтегративна дисципліна органічно поєднує процеси пізнання, виховання й навчання, досвід народної і академічної педагогіки, найновіші досягнення сучасної науки, тому майбутнє – за співпрацею вчених-українознавців з педагогами-практиками.